

Caroline van Keeken

AVONDMENSEN

ALFABET UITGEVERS

2023

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een
projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds en verbleef
in een literaire residentie van Passa Porta.

Copyright © 2023 Caroline van Keeken

Omslagontwerp bij Barbara

Omslagbeeld Louise te Poele, 'Het stilleven
van de oude IJsselstreek' (2018)

Auteursfoto Fjodor Buis

Typografie binnenwerk Aard Bakker

ISBN 978 90 213 4042 5

NUR 301

alfabetuitgevers.nl

*Alfabet Uitgevers vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met
natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is daarom gebruikgemaakt
van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.*

Voor Casper en Marius

Er zou eens onderzoek moeten worden gedaan naar die specifieke stilte in de auto, 's avonds laat, als je naar huis rijdt nadat je voor de goegemeente mooi weer hebt gespeeld, een combinatie van zieltjes winnen en jezelf voor de gek houden. Een stilte die niet eens de radio kan verdragen, want wie zou die durven aanzetten in deze zwijgende oppositiestrijd?

Yasmina Reza, *Gelukkig de gelukkigen*

SCHEIDEN IN ETAPPES

Simon

Er groeit haar op mijn rug. Van dat dikke zwarte haar. Ik stel me voor hoe het langs de stof van mijn overhemd strijkt, wanneer ik me uitrek of als ik vooroverbuig. Net nog, bij het optillen van dat glas water.

‘Waar denk je aan?’ vraagt Marion, de relatietherapeut, onze relatietherapeut, al is ze inmiddels alleen nog die van mij.

‘Aan dat haar op mijn rug.’ Je kunt hier alles zeggen.

Ik had dit jaren geleden al moeten doen.

Ze knikt kort naar het notitieboek in haar schoot.

‘Goed,’ zegt ze, ‘goed.’ Verder niks.

Soms zijn we minutenlang stil. Vorige week hield ik het bij. Ik keek al die tijd naar de klok boven de deur. Vijf minuten hebben we samen gezweven. Dit is jouw tijd, zei ze, toen ik haar vroeg of ze het niet zonde vond, zo’n lange stilte. Ze lachte er niet bij, lachen doet ze sowieso zelden. Ik heb ontzag voor mensen die niet lachen, voor mensen die niet behagen.

Alles in dit vertrek kan ik dromen. De nerven in de grote houten tafel, de plant op de lage boekenkast met de overdreven lange tentakels die langs de zijkant omlaagkruipen, de rijen met boeken waarvan ik alleen de ruggen met dikgedrukte titels kan lezen. Jung, Freud, de handleiding van een elektrische piano, een oud telefoonboek. Marion verandert hier nooit iets, gelukkig. In deze ruimte is alles al zestien sessies precies hetzelfde.

Ik zag die vacht gisteravond laat voor het eerst, in de spiegel van de badkamer, tijdens mijn zoektocht naar paracetamol. Ook dat nog, dacht ik, nog iets wat ik niet had opgemerkt. Daarna ben ik weer naar bed gegaan. Ik slaap slecht. Inslapen gaat nog wel, maar ik word elke nacht wakker rond een uur of drie. In mijn hoofd speelt zich steeds dezelfde film af, om gek van te worden, elke nacht diezelfde film. Ik

zie ons als jong gezin voor me. Soms is Boris, mijn zoon, een kind van twee, soms is hij zes of zeven. De gezichten van de anderen blijven vaag, maar dat van Boris is helder. De fijne trekken, dat net iets te lange haar dat slap over zijn voorhoofd hangt. Moe haar, zo noemde hij dat vroeger. Dat was voordat hij er die idiote kuif van boetseerde met wax uit dat metalen potje. Het was een grappig joch, Boris. Iemand die zich weinig aantrok van anderen.

Voor zijn veertiende verjaardag vroeg hij een bladblazer. Ik vertelde het lachend aan Heleen. Een bladblazer? vroeg ze. Ik interpreteerde haar blik verkeerd, weet ik nu. Het was geen misprijzen, geen afkeuring, ze was bezorgd. Het is, zei ze zacht, alsof hij het gewoon niet aanvoelt.

Wat niet? vroeg ik. Te vlug, te vooringenomen, te klaar voor de aanval.

Alsof hij niet aanvoelt hoe hij... Ze schudde haar hoofd, zei dat ik het maar moest laten.

Alsof hij niet aanvoelt hoe hij normaal moet doen? vroeg ik. Hoe hij op moet gaan in de massa? Zich aan moet passen? En wat dan nog? Ik zei dat ik dacht dat Boris het juist wel aanvoelde, dat hij het heus wel begreep, maar ervoor koos het ánders te doen, en dat dat alleen maar bewonderenswaardig was.

Laat maar, zei Heleen.

Ik keek naar haar gesloten gezicht, zocht naar een barst in het gladde, effen masker. Het irriteerde me, dat ge-

laatmaar. Ik mocht me niet met Boris bemoeien, Boris was van haar.

Ik vond een bladblazer in een bouwmarkt ver buiten de ring, op een afdeling met afgeprijsde tuinartikelen. Met Alice reed ik de ochtend van Boris' verjaardag naar het park. Daar vulden we vijf enorme vuilniszakken met bladeren voor haar grote broer, propten ze de auto in. Hij was door het dulle heen, die jongen. Heleen en ik keken de hele middag vanachter het raam naar hoe Boris in de tuin een berg bladeren van de ene naar de andere kant blies. Het was alsof hij er iets bij zong, of opzei. Soms keek hij op, stak hij een hand naar ons op, en zwaaide ik terug. Pas toen Heleen haar neus ophaalde, begreep ik dat ze al die tijd moest hebben staan huilen. Maar hij vindt het geweldig, zei ik, hij is ontzettend blij met zijn cadeau. Ik legde een arm om haar schouders, trok haar dicht tegen me aan. Ze wurmde zich los, snikte dat dat nu juist het probleem was. Die middag zag ik het; dat Boris leek op Heleens vader. Dezelfde kromming in zijn rug, dezelfde gefocuste, aan obsessie grenzende blik.

Ik ben ooit in een van de pauzes naar zijn school gelopen. Daar stond hij, alleen, bij de bankjes naast het voetbalveld. Vriendelijk gezicht, open blik. Te vriendelijk, dacht ik, en veel te open. Hij wachtte. Op de anderen. Op iemand die wat tegen hem zou zeggen. Ik zag hoe hij ze in de gaten hield, een bal terugschoot die voor zijn voeten belandde,

hoe ze die aannamen, zonder hem aan te kijken doorgingen met hun spel. Ik had naar hem toe willen gaan, hem willen verlossen van dat wachten, van die allenigheid op dat rottige plein. Maar dat deden vaders niet bij hun bijna volwassen zonen. Ik zou hem ook van die achterlijk lompe sneakers geven, besloot ik, die waarmee ik de rest van de klas had zien lopen.

‘Kun je me vertellen waar je nu aan denkt?’ vraagt Marion. Ze legt haar leesbril neer op tafel. Nog tien minuten en dan zit mijn tijd erop.

‘Het hoeft natuurlijk niet, maar anders is het wellicht beter volgende week verder te gaan.’

Wellicht, Marions favoriete woord. Ik hoor haar graag wellicht zeggen, haar g klinkt zacht en troostend.

‘Ik denk aan alles wat mij is ontgaan,’ zeg ik. Ik lach er breed bij, probeer een licht ironische blik. Ze mag me niet zielig vinden.

‘Wat je is ontgaan?’

Ik knik. ‘Ik dacht aan alles wat recht voor mijn neus gebeurde, maar wat ik niet zag.’

‘Wat zag je dan niet?’ Alsof ze niet weet waar ik het over heb.

‘Dat rughaar.’ Ik grijns.

Zij niet. ‘Wat zag je dan niet?’

Ik neem het laatste slokje water uit mijn glas, schud mijn hoofd, zeg dat ik weet waar ze heen wil, maar dat ik

het er vandaag niet over wil hebben. Misschien klink ik te bot, te onaardig, maar ik kan het niet, die laatste minuten van deze sessie nog even vluchtig wijden aan dat waarover ik nauwelijks kan praten.

‘Ik had moeten ingrijpen,’ zeg ik, ‘dan was het allemaal niet misgegaan.’

Heleen vond hem. Hij lag op zijn bed, met zijn hoofd voorover, zijn arm er op een vreemde manier naast. Ze schreeuwde, ik belde het alarmnummer, ze kwamen, vertrokken met Boris, wij reden achter ze aan. Zo ging het. Zo heb ik het Marion al honderd keer verteld. Wat voelde je? Wat dacht je? Weet je nog wat je zei? Zei je iets? Wat had je willen zeggen? Niets. Dat heb ik honderd keer geantwoord op al die vragen. Helemaal niets. Ze vroegen me ook niets, de avond van de ramp niet, en de volgende ochtend niet. Iedereen in het ziekenhuis richtte zich tot Heleen. Ik onderbrak niemand, ik wachtte mijn beurt af. Die kwam nog wel, dacht ik. Natuurlijk wilden ze ook weten wat ik dacht, hoe ik dacht dat het zover was gekomen en hoe we verder moesten. Het was een kwestie van tijd.

Anderhalve dag later, vroeg in de ochtend, mochten we naar huis. Niemand had me iets gevraagd, en ik had niemand iets gezegd. Ik reed ons terug. Boris zat op de achterbank, capuchon over zijn hoofd, Heleen blikte om de zoveel minuten naar achteren via de zijspiegel. Ik zette per ongeluk een cd op met Hollandse meezingers, en

Heleen veinsde een schaterlach. Boris' gezicht bleef onveranderd. Ik verwachtte dat we bij thuiskomst een plan gingen maken, het nummer zouden bellen dat ze ons in het ziekenhuis hadden meegegeven op een kaartje. In plaats daarvan liep Heleen met Boris mee naar zijn kamer, waar hij de rest van de dag bleef. Wat nu? vroeg ik 's avonds aan Heleen. Laat mij dit maar even doen, zei ze. En ook dat ze tijd nodig had om na te denken, alleen. Ze wilde alleen zijn. Was het goed als ze een tijdje op zolder ging logeren? Prima, zei ik. De volgende dag hielp ik haar met haar spullen. Ze nam ook de fotoboeken mee naar boven, wat oude platen, al haar sieraden.

Volgens Alice, mijn oudste dochter, was dat het begin van het einde. Pap, zei ze, je bent erin getrapt. Ze is ontsnapt. Mama is aan het scheiden in etappes. Ze sloeg er haar ogen bij ten hemel. Ze geloofde dan ook niet in de afspraak die Heleen voor ons had gemaakt met de relatie-therapeut. Het is een truc, fluisterde ze, een afleidingsmanoeuvre. Ze wil helemaal niet dat het goed komt tussen jullie, ze wil gewoon dat je haar met rust laat. Mijn dochter was de eerste die begreep dat Heleen niet van plan was ooit nog terug te keren van de zolder.

Marion zet haar lege waterglas met een tik op tafel. Ze slaat haar notitieboek dicht. 'Misschien,' zegt ze, 'misschien is het tijd om wat te gaan dóén.' Ze wrijft kort over haar kin. 'Om wat te gaan ondernemen, Simon. Je bent hier meer

dan welkom, dat weet je, maar het zou daarnaast ook goed zijn...’

Ik maak haar zin af: ‘...om wat te gaan dóén.’

Marion glimlacht niet terug.

‘Ik heb Alice gebeld. Wat berichten ingesproken, want ze nam niet op, ze is erg druk. Ik heb haar gevraagd of ze bij ons langskomt om met Boris te praten. Hij is weer thuis, dat had ik je nog niet verteld, maar hij is er weer, tijdelijk, en...’

Marion lijkt wat te gaan zeggen, maar doet het niet. Ze zucht. Ik weet het. Ze wil dat ik ‘stappen zet – niet omdat ik dat wil, maar omdat je mij daarvoor tenslotte hebt ingeschakeld’. Jij kunt dit, zegt ze vaak. Mijn therapeut heeft veel te veel vertrouwen in mij.

‘Ja,’ zeg ik, ‘ja, ja, ja. Ik weet het, het is tijd wat te gaan doen.’

Marion is opgestaan, naar de deur gelopen. Onze zestig minuten zitten erop. Ik neem mijn spijkerjack van de kapstok, pak het plastic tasje van de drogist van de vloer. Ik heb ontharingscrème gekocht op de weg hierheen. Volgens de verkoopster was het niet moeilijk, maar je moest het wel nauwkeurig doen. Ze begon aan een lange uitleg die neerkwam op opsmeren, laten intrekken en dat spul samen met de losgekomen haren wegschrappen met een soort spatel. Snapt u het, meneer? vroeg ze na al die zinnen over het flesje dat ik vertwijfeld omhoog had gehouden. Ze had

hetzelfde open gezicht als dat van Boris vroeger, keek afwachtend en hoopvol. Ik zei dat ik het begreep, dat ik blij was met die uitleg, dat ik anders geen idee had waar te beginnen. Ze bloosde, schoof een pluk sluijk haar achter haar rechteroor en liep richting de kassa. Als ik nog vragen had, moest ik maar terugkomen, zei ze. Ik wandelde achter haar aan, beeldde me in dat het Boris was die daar liep, die precies zo liep, met stappen die hij leek uit te meten tijdens het lopen. Ik verlangde ineens naar de nacht, naar het wakker worden om drie uur 's nachts met die film in mijn hoofd, die waarin ik Boris' gezicht zo goed kon zien.

Maar hij is er weer. Misschien eet hij vanavond wel mee. Heleen bracht hem eergisteren thuis. Zou ze dat doen als ze van plan was ons huwelijk binnenkort de genadeklap te geven? Ik knik Marion gedag. Bezorgde Marion, die vindt dat ik wat moet gaan doen, omdat ze niet twijfelt aan die genadeklap, zij niet. Simon, zucht ze weleens, deze weg, het is een doodlopende. Maar zo is het niet. Ze ziet het verkeerd. Want ze is er nog, Heleen, ze is er nog.